

Vlaams
Parlement

vergadering **C220**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en
Inburgering

van 16 juni 2020

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over wetenschappelijk onderzoek naar de effectiviteit van het lokale crisisbeleid – 2520 (2019-2020)	3
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de aanpassing van de gemeentelijke opcentiemen als gevolg van de coronacrisis – 2542 (2019-2020)	4
VRAAG OM UITLEG van Paul Van Miert aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de impact van de coronacrisis op het opnemen of overdragen van vakantiedagen bij de lokale besturen en de Vlaamse overheid – 2549 (2019-2020)	5
VRAAG OM UITLEG van Paul Van Miert aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de situatie van Casa Rosa vzw – 2528 (2019-2020)	7
VRAAG OM UITLEG van Imade Annouri aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de 'dekolonisatie' van de publieke ruimte – 2530 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over verwijzingen naar Leopold II in de publieke ruimte – 2615 (2019-2020)	9
VRAAG OM UITLEG van Ann De Martelaer aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de manier waarop de coronacrisis de uitsluiting van personen met een beperking extra zichtbaar maakt – 2535 (2019-2020)	18
VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de toekomstige rol van Smart Flanders in het smartcitybeleid – 2562 (2019-2020)	23

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over wetenschappelijk onderzoek naar de effectiviteit van het lokale crisisbeleid – 2520 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp.a): Minister, de coronacrisis van de voorbije weken en maanden is voor veel lokale besturen een echte stresstest, zowel wat betreft de bestrijding van de gezondheids crisis als de lokale relance waar we nu mee bezig zijn. Het is bovenal belangrijk dat er lessen worden getrokken over wat werkt, wat niet werkt en wat beter kan. Op die manier kan het beleid bijgestuurd worden en kan er in de toekomst nog efficiënter worden gewerkt, mochten zich nog gelijkaardige situaties voordoen.

Vanuit het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) werden reeds voorbeelden van lokale maatregelen ter inspiratie gedeeld, zowel wat het crisismanagement als wat de relance betreft. Het zou goed zijn, mocht ook de effectiviteit van die maatregelen wetenschappelijk in kaart worden gebracht. Het is interessant om na te gaan in welke mate zaken als schaalgrootte van een gemeente, de interne organisatie, de aanwezige expertise binnen de lokale besturen en administratie en de specifiek genomen maatregelen een impact hebben of gehad hebben.

Een kwalitatief en kwantitatief wetenschappelijk onderzoek naar de impact van het lokale beleid, dat zich in een eerste fase richt op het crisismanagement en in een tweede fase, bijvoorbeeld het voorjaar van 2021, focust op de impact van de relancemaatregelen op het lokale economische, financiële en sociale herstel, kan de basis vormen voor een reeks beleidsaanbevelingen waarop zowel lokale besturen als het Vlaams Parlement verder kunnen bouwen, om onze lokale besturen nog beter te wapenen in crisissituaties.

Minister, hoe staat u tegenover een dergelijk initiatief? Bent u bereid een dergelijk wetenschappelijk onderzoek te laten uitvoeren? En zo ja, welke timing hebt u voor ogen voor een dergelijk onderzoek?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer De Loor, ik sta positief tegenover zulke initiatieven. Ik vind uw suggestie een goede suggestie. Meer nog, we zijn in volle voorbereiding om dat ook in de praktijk te doen.

We gaan deze maand een oproep tot kandidaatstelling voor het nieuwe Steunpunt voor beleidsrelevant onderzoek voor het thema bestuurlijke vernieuwing verspreiden. Ik zal dat samen met de minister-president doen. Dat steunpunt zal op twee manieren ondersteunen. Algemeen komen de belangrijke thema's, zoals bestuurskracht, regiovorming en democratie aan bod. Ik zal dus ook uitdrukkelijk aan de onderzoekers vragen hoe de crisis op die thema's een impact heeft. Daarnaast zal ik aan dat nieuwe steunpunt ook heel specifiek een evaluatie vragen van de coronacrisis vanuit het perspectief van de lokale bestuurskracht. De sleutelvragen zijn: hoe pakten lokale besturen de coronacrisis aan, in het bijzonder op het vlak van crisismanagement? Welke keuzes maken lokale besturen na de coronacrisis? Waar besparen ze? Welke projecten stellen ze uit? Welke versnellen ze? Welke lessen leert deze crisis zonder weerga over de organisatie van de lokale besturen in de toekomst in het algemeen, en specifiek voor toekomstige crisissituaties? Daarnaast ga ik bekijken hoe ik aandacht kan besteden aan de coronacrisis in de gemeente- en stadsmonitor editie 2021.

Als het onderzoek toegekend is, zal het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing vertrekken op 1 januari 2020. De resultaten van het onderzoekspoor kunnen dan verwacht worden tegen eind 2021.

Dus: over heel de lijn een positief antwoord op uw goede vraag en goede suggestie, mijnheer De Loor.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp.a): Bedankt, minister, zowel voor uw antwoord als uw positieve reactie op dit voorstel. Vorige week is het ook al aan bod gekomen: 'never waste a good crisis'. Ik denk dat dit ook een unieke opportuniteit is om de lokale besturen in de toekomst nog beter te wapenen. Ik ben heel tevreden, minister, met dit steunpunt, maar ook met de initiatieven die u zult nemen in het kader van de gemeente- en stadsmonitor. De lokale besturen hebben de voorbije weken en maanden heel veel veerkracht aan de dag gelegd. Ze zijn heel creatief geweest en hebben heel veel geïmproviseerd. Ik denk dat we die improvisatie misschien beter zo klein mogelijk moeten houden in de toekomst en moeten inzetten op de lessen die we nu kunnen leren uit deze crisis.

Bedankt alvast voor uw antwoorden en ook voor de snellere aanpak vanaf 1 januari 2021. Ik denk dat dat goed is. We kunnen de tijd die nu komt, nog meenemen in het onderzoek. Ik kijk uit naar de opstart van het onderzoek en naar de resultaten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de aanpassing van de gemeentelijke opcentiemen als gevolg van de coronacrisis – 2542 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Op grond van het nooddecreet van 15 april 2020 konden de gemeenten tot 20 mei kiezen om hun opcentiemen op de onroerende voorheffing aan te passen voor het aanslagjaar 2020. Dit is een verlenging van de termijn, want voor het aanslagjaar 2020 waren de opcentiemen reeds eind januari vastgelegd. Toen wisten we niet wat nog komen zou. De gemeenten konden zo de opcentiemen verlagen of differentiëren. Het is een extra instrument om de gevolgen van de coronacrisis te helpen milderen. De maatregel werd ook opgenomen als fiscale incentive in de handreiking lokale relance, die u opstelde.

Hoeveel gemeenten hebben uiteindelijk gebruikgemaakt van deze mogelijkheid?

Hebben die gemeenten gekozen voor een algemene verlaging of voor het differentiëren? In dit laatste geval, ten aanzien van welke doelgroepen differentieerden de gemeenten?

Hoe evalueert u die initiatieven?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ook hier volg ik het advies van de voorzitter: ik zal kort en beknopt antwoorden.

Eén gemeente heeft van deze mogelijkheid gebruikgemaakt: Niel. Dat is de gemeente van mijn goede vriend, burgemeester De Vries. De verlaging van de

opcentiemen op de onroerende voorheffing ging van 1550 naar 1263. Die gemeente heeft voor een algemene verlaging gekozen.

Hoe evalueer ik dit? U weet dat ik enorm veel waarde hecht aan de autonomie van lokale besturen. Ik vind dat ik hierover als minister geen uitspraak hoeft te doen.

Er is geen sprake van een gedifferentieerd tarief, zodat ik ook geen commentaar kan leveren bij de differentiatie. De gemeenten die momenteel al hun tarief differentiëren, staan online. Ze deden dat al voor de coronacrisis. Dat zijn momenteel slechts twee gemeenten: Gistel en Sint-Pieters-Leeuw.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Dit is een kort antwoord. De reden daarvan is ook dat de aanpassing slechts beperkt werd toegepast. Dat is een goede vaststelling, want we zien dat de gemeenten hier in Vlaanderen dingen doen om de lokale economie te 'relanceren'.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Paul Van Miert aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de impact van de coronacrisis op het opnemen of overdragen van vakantiedagen bij de lokale besturen en de Vlaamse overheid – 2549 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Voorzitter, collega's, we zijn nog niet in vakantie-stemming, maar ik ga toch mijn vraag stellen.

Ik heb in mijn duiding een beetje een overzicht gegeven van de modaliteiten zoals we die kennen in de openbare sector. We hebben de keuze tussen twee regelingen, zelfs binnen dezelfde besturen kunnen beide worden toegepast. De juiste criteria moeten natuurlijk worden meegenomen. Ik heb ook een overzicht gegeven van hoe het er bij de Vlaamse overheid en de lokale besturen aan toegaat, ik ga dat niet allemaal voorlezen. De collega's zullen ook wel beseffen dat de coronacrisis heel veel gevraagd heeft van onze ambtenaren, zowel op het Vlaamse als op het lokale niveau. De crisis heeft er ook voor gezorgd dat medewerkers hun vakantiedagen nog niet hebben kunnen opnemen door het vele werk dat zich opstapelde.

Veel collega's, net zoals de burgers die in de privésector werken, kiezen er dan ook nog eens voor om die vakantiedagen niet op te nemen wegens een aantal reisrestricties. Die zijn deze week weer wat versoepeld, dus dat zal nu wel uitdeinen naar een normale gang van zaken. Tot op heden kon men niet reizen, als men dat al wou.

We zullen deels later deze zomer en tegen het einde van het jaar en ook zelfs volgend jaar met een personeelstekort zitten, zowel op het Vlaamse als op het lokale niveau vanwege niet opgenomen dagen en de restricties en omstandigheden.

Minister, gaat u maatregelen nemen om de problematiek bij de Vlaamse overheidsdiensten op te vangen? Zo ja, welke?

We hebben al een exitplan voor de Vlaamse overheidsdiensten, met een breed kader. Alle advies en hulp is daar welkom. Welk advies hebt u voor de lokale

besturen hieromtrent, zowel over de regeling van het overdragen van vakantie-dagen in dit uitzonderlijke jaar, gelet op de verschillende stelsels, als over het opvangen van mogelijk personeelstekort?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van Miert, vakantie is een recht, maar de opname ervan mag de goede werking van de organisatie niet in het gedrang brengen. Ter bevordering van hun eigen welzijn is het aangewezen dat personeelsleden zich af en toe kunnen loskoppelen van het werk en tijd nemen voor zichzelf en hun naasten. Dat is niet alleen goed voor het personeelslid, maar ook voor de kwaliteit van het werk. Dat is waarschijnlijk nog meer het geval als we heel veel aan het thuiswerken zijn, waardoor werk en privé meer door elkaar lopen. Dat zijn voorafgaande beschouwingen die we, denk ik, delen.

Uit de informatie waarover wij beschikken, krijgen we geen signalen van lokale besturen waar zich zware problemen zouden voordoen.

Het is vooral de lokale autonomie die hier speelt, natuurlijk. Zowel het overdragen als de organisatie van vakantie behoort tot de lokale verantwoordelijkheid. Wat wij gaan doen, is in de geest waarin we de voorbije maanden al heel hard hebben samengewerkt, blijven goede praktijken delen via de website van het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) en de andere normale kanalen waarmee we werken met de lokale besturen. We gaan alle mogelijkheden en arbeidsrechtelijke aspecten goed meegeven en de lokale besturen behoorlijk informeren.

Ik denk dat dat de belangrijkste elementen zijn. Besturen – dat hoop ik toch – herinneren hun personeelsleden er regelmatig en tijdig aan dat ze hun vakantie-dagen moeten opnemen. U zei daarnet zelf dat er nu toch weer wat meer mogelijkheden zijn om op reis te gaan in de zomer en dat de grenzen geopend zijn. Mijn goede collega, minister Demir, moedigt Vlamingen terecht aan om opnieuw de pracht van onze eigen regio te leren kennen en vaker op vakantie te gaan in eigen land. Wel, ik denk dat er daardoor vandaag de dag opnieuw wat meer spanning komt in die zoektocht naar hoe en wanneer de vakantiedagen opgenomen worden.

Mijnheer Van Miert, ik denk dat dat de belangrijkste elementen van antwoord zijn op uw heel concrete vraag, toegespitst op de lokale besturen.

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Dank u wel, minister, voor uw antwoord. Ik ben vooral verheugd dat u kunt melden dat er geen grote signalen komen vanuit de lokale overheden dat er problemen zijn met het toekennen van vakantie of met mensen die plots een aantal dingen willen organiseren voor zichzelf en hun gezin. Laten we hopen dat die signalen ook wegblijven.

Ik stelde u vooral deze vraag, minister, omdat veel van die lokale besturen nu aan het bekijken zijn hoe ze de exitstrategie zullen uitvoeren. Ze contacteren hun managers en diensthoofden om te bekijken waar ze staan, om een update op te maken en om na te gaan hoe ze een dienstrooster kunnen beginnen te maken voor de zomermaanden en de maanden erna. Dat was mijn vraag. Ik hoop dat we door de gebruikelijke kanalen van het ABB blijvend worden voorgelicht, zodat we zeker geen arbeidsrechtelijke fouten maken en ons goed organiseren. Want we merken dagelijks, en ik spreek niet alleen uit eigen ervaring, dat de rek er toch een beetje uit is bij onze mensen. We hebben hen heel zwaar op de proef gesteld met nieuwe taken, waarop niemand voorzien was, wijzelf op beleidsniveau ook niet. Ze zijn meer dan ooit toe aan vakantie en moeten die ook maximaal kunnen nemen, het liefst binnen een goed uitgesproken kader, zowel lokaal als binnen de Vlaamse overheid.

Ik heb geen extra vragen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Paul Van Miert aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de situatie van Casa Rosa vzw – 2528 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Collega's, ik denk dat Casa Rosa wel bekend is bij de meeste mensen die met deze materie begaan zijn in onze commissie. Ik ga de toelichting dus overslaan.

Het punt is dat Casa Rosa wordt gesubsidieerd door Vlaanderen via de subsidies voor de Roze Huizen en door de stad Gent.

We hebben gemerkt dat twee van de vijf leden van de raad van bestuur hun mandaat hebben neergelegd wegens de zwakke financiële transparantie en een gebrek aan interesse in wat er leeft en beweegt in de snel veranderende wereld van seksuele identiteit bij het bestuur van Casa Rosa. Een van de ontslagnemende bestuursleden kaartte die problematiek aan via een open brief op de sociale media. Er wordt gewag gemaakt van belangenvermenging. Tot nog toe hebben we geen reactie mogen ontvangen van de raad van bestuur.

De collega's van Gent, van het lokale bestuur, hebben laten weten een en ander eens van dichterbij te gaan bekijken en een onderzoek op te starten en op basis daarvan eventueel de subsidiëring van Casa Rosa te herbekijken.

Ik heb dus een aantal concrete vragen aan u, minister.

Hebben het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) en het kabinet kennis van de vermelde signalen? Kunt u iets vertellen over wat er gaande is bij Casa Rosa? Hoe evalueert u de situatie? Zult u eventueel stappen zetten indien dat nodig is?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Bedankt voor uw vraag, mijnheer Van Miert. Wij geven een subsidie van 294.148 euro aan çavaria. Daarvan houden ze 30.000 euro voor zichzelf, als een soort beheersvergoeding. Daarnaast is çavaria eindverantwoordelijke voor de rapportering en het financieel verslag. Zij geven dan aan elk van de vijf Roze Huizen in elk van onze provincies 52.830 euro subsidie. Als er iets onregelmatigs zou gebeuren, kunnen wij dat geld dus niet terugvragen bij Casa Rosa zelf, maar moeten we opnieuw terecht bij çavaria, dat voor ons de beheerder is van die middelen.

Ik heb aan mijn administratie de opdracht gegeven om de situatie in kaart te brengen. Het team Gelijke Kansen heeft dat gedaan, dat werkzaam is binnen de Administratie Binnenlands Bestuur. We hebben contact gehad met çavaria en de Dienst Gelijke Kansen van de stad Gent, die ook subsidies geeft aan Casa Rosa. Het gaat om een conflict binnen de raad van bestuur, met twee van de vijf bestuursleden. Het conflict had betrekking op een onenigheid over de aanwerving van een nieuwe zakelijk coördinator en de uitbesteding van drankautomaten, waarbij de vraag was of er sprake was van mogelijke belangenvermenging, omdat de uitbesteding zou zijn toegewezen aan een firma van een lid van de raad van

bestuur. En dan zou er ook sprake zijn van een gebrekkige financiële en boekhoudkundige transparantie.

Zowel çavaria als de Gentse Dienst Gelijke Kansen stelt dat er volgens hen op het eerste gezicht geen onregelmatigheden zijn gebeurd bij de uitbesteding. De toewijzing gebeurde inderdaad aan het bedrijf van een van de bestuursleden, maar alle procedureregels ter zake zouden zijn gevolgd. De twee andere elementen zijn zowel voor çavaria als de stad Gent interne kwesties van Casa Rosa, waar zij niet direct op moeten ingrijpen of een standpunt over innemen.

Op basis daarvan is er voor mij op dit moment geen reden om te interveniëren. Er zijn op dit moment geen indicaties van onregelmatigheden met de subsidies. Ik volg dat uiteraard verder op. Mochten daar toch nog problemen opduiken, dan ga ik die ook aankaarten. Ik doe op dit moment dus geen interventie.

We zijn nu al twee jaar bezig met de samenwerking tussen Vlaanderen en de Roze Huizen. In de beginperiode stond die vooral in het teken – dat heeft mijn voorganger vooral gedaan – van professionalisering en uniformisering van de werking in de verschillende provincies. Çavaria heeft daar een belangrijke rol in gespeeld. Ik denk dat nu stilaan de tijd daar is om de gehele werking, de financiering en de samenwerking tussen de Roze Huizen onderling en met çavaria te evalueren. Ik heb mij voorgenomen om dat dit najaar te doen. We gaan niet op basis van één incident of een discussie binnen een van de organisaties maar algemeen de evaluatie doen. Bovendien gaan we die meenemen in een bredere evaluatieoefening die we willen doen met betrekking tot het gelijkemiddelveld, bij de aanvang van 2021. Dus: in het najaar gaan we heel specifiek evalueren wat we tot nu toe gedaan hebben met de Roze Huizen en çavaria, begin 2021 willen we dat voor heel het gelijkemiddelveld in Vlaanderen doen.

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Bedankt, minister, voor uw concrete en heel duidelijke antwoorden. Ik had nog een bijkomende vraag, of u de evaluatie van çavaria nog zou doen, maar u hebt dat duidelijk aangegeven in uw laatste alinea. Ik heb dus geen bijkomende vragen meer. We zullen afwachten wat er later dit jaar komt, minister.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Ik wil hier ook kort even bij stilstaan. Er zijn twee elementen die aanleiding hebben gegeven tot het ontslag van de betrokken bestuurders, enerzijds dat het gezien wordt als een indringer en anderzijds de aangehaalde financiële verstrengeling van een aantal bestuurders. Het feit van de financiële verstrengeling diende onderzocht te worden, maar ik heb begrepen dat de schepen van Gent daar ook mee bezig is.

Ik denk dat over dergelijke zaken alleen maar een uitspraak kan gedaan worden na een onderzoek.

Als de bestuurders gezien worden als indringers en geen uitleg krijgen over de werking, dan is het voor ons als buitenstaander en voor u als minister heel moeilijk om ze te controleren en is het bijgevolg ook heel moeilijk om een standpunt in te nemen over die zaken op basis van de beperkte huidige kennis die we hebben.

Het is wel belangrijk dat de problemen een oplossing krijgen en dat de werking van een organisatie zoals Casa Rosa gecontinueerd kan worden. Het is een koepelorganisatie, en als er problemen zijn bij de koepelorganisatie zal dat ook wel gevolgen hebben voor de organisaties die daaronder vallen. Het is goed, minister, dat er geen onregelmatigheden met de subsidies werden vastgesteld, maar hebt u

zicht op de effecten van die moeilijkheden bij Casa Rosa op de werking van de organisaties die onder deze koepelorganisatie vallen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Voor alle duidelijkheid: er is op dit moment nog geen reden om te zeggen dat er onregelmatigheden zijn. Zolang ik hierover geen indicaties heb, kan ik niet optreden. Daarvoor is er dus op dit moment geen reden. Ook binnen çavaria is er geen signaal dat de verbintenissen die afgesproken zijn in het kader van de Vlaamse financiering in het gedrang zouden komen.

Het is evident dat mijn administratie dit op de voet volgt. Als op basis van het onderzoek van de stad Gent blijkt dat er toch verder moet worden opgetreden, zullen we dat ook doen. Los van deze heel concrete situatie zullen we in het najaar een algemene evaluatie houden, mijnheer Van de Wauwer, maar op dit moment zijn er geen verbintenissen die gevaar lopen, waarbij ik uitga van de informatie waarover wij beschikken.

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Ik heb hier niets aan toe te voegen, voorzitter. Wij wachten het rapport af.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Imade Annouri aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de 'dekolonisatie' van de publieke ruimte – 2530 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over verwijzingen naar Leopold II in de publieke ruimte – 2615 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Een vraag om uitleg is een ongelooflijk krachtig wapen in dit parlement. Je dient die vraag in en twee dagen later krijg je van de minister al antwoord. Ditmaal echter niet in de commissie, maar wel in de pers. Ik moet eerlijk zeggen dat mij dat als parlamentslid irriteert, daar ben ik heel eerlijk over, maar als burger maakt mij dat niet uit. Dit is een belangrijk thema, er moet vooruitgang geboekt worden en er zijn al bepaalde stappen ondernomen. Dat hebben we dus in de pers kunnen vernemen.

Dat is goed, want dit gaat over een belangrijk thema en over een debat dat nu heel actueel is. In verschillende Vlaamse steden en ook in Brussel trekt zich al lange tijd een beweging op gang die zich de vraag stelt over wat we met het koloniale verleden van België moeten doen. Dat is al in heel veel documenten en reportages te zien geweest, soms in de geschiedenislessen. Dat koloniale verleden is vandaag ook heel zichtbaar. Er zijn mensen die vinden dat we dit meer moeten contextualiseren en dat er iets bij moet komen wat dit verleden meer duidt, andere mensen vinden dat je deze restanten moet verplaatsen naar een museum, omdat ze niet thuishoren in het straatbeeld. Dat debat is nu aan de gang.

Het is ook geen nieuw debat. In mijn straat in Antwerpen werd naar aanleiding van het boek '1942' door rector Herman Van Goethem, waarin nieuwe informatie stond over de rol van de toenmalige oorlogsburgemeester Delwaide, door het Antwerpse stadsbestuur op ons voorstel heel snel beslist om het toenmalige Delwaidedok om te dopen tot het Bevrijdingsdok. Dat is een goede zaak. We blijven leren van de geschiedenis, we blijven de dingen contextualiseren en een plek geven. Dat debat moeten we blijven voeren.

Het koloniale verleden zorgt in heel wat landen nog voor scherpe en broodnodige maatschappelijke debatten. Ik las vandaag nog een artikel in De Morgen over wat de kolonisatie heeft veroorzaakt. Ik kan er niet meteen uit citeren, want ik heb het niet bij de hand.

Maar alleszins, er hoeft geen tekening bij gemaakt te worden dat dat gruwelijk was. De schatting van de overlijdens onder koning Leopold II in Congo liggen volgens de historici vandaag in De Morgen tussen 1 en 5 miljoen. Andere internationale experts spreken van 10 miljoen. Het probleem is dat het daar gebeurd is, en dat heeft een rechtstreekse impact op wie we zijn vandaag als samenleving. We moeten niet zo veel generaties teruggaan: het gaat over de kinderen en kleinkinderen van de huidige generaties in onze samenleving. Daar moet meer aandacht naartoe gaan.

Minister, we hebben in Brussel dezelfde lijn doorgezet. We zijn daar het debat begonnen, onder andere samen met uw partij. U hebt al op twee van mijn vragen geantwoord.

Bent u bereid om een werkgroep op te richten om een inventaris op te maken van alle openbare pleinen en straten die een verwijzing bevatten naar die Belgische koloniale geschiedenis? Dat is belangrijk omdat heel vaak gedacht wordt dat het alleen om Leopold II gaat, maar het gaat over meerdere zaken, mensen, over meerdere straatnamen en pleinen. Ik pleit er niet voor om die af te schaffen, maar het is wel goed om de inventaris te hebben, zodat mensen weten hoe onze publieke ruimte is ingenomen en welke plekken daarnaar verwijzen. Pas als men zulke dingen weet, kan men het debat starten.

Bent u bereid om een stuurgroep op te richten van deskundigen en experts die de discussie kunnen voeren: gaan we het contextualiseren of verplaatsen? Dat moeten voor mij experts zijn die de gemeenschappen vertegenwoordigen, historici. Het moet breed gaan: mensen die een volwassen debat daarover kunnen voeren. U hebt daarover al gecommuniceerd in de pers. Dat was trouwens heel interessant. Er was een radio-interview met een van die experts. Hij zei zelf dat hij een telefoontje had gekregen, hij las dat dan in de pers, maar wist nog niet wie de anderen zouden zijn. Ik hoop dat zij ondertussen ook geïnformeerd zijn.

Bent u van plan om, als die inventaris er is, overleg te plegen met lokale besturen uit onze Vlaamse steden en gemeenten om samen te onderzoeken hoe we daarmee omgaan? Het district Antwerpen bijvoorbeeld heeft vandaag al gecommuniceerd – we voeren het lokale bestuur in de stad Antwerpen samen met uw partij en de N-VA – om bepaalde beelden die verwijzen naar het koloniale verleden te contextualiseren, daar meer uitleg bij te geven en zo het debat op te starten met mensen uit de gemeenschap. Er beweegt van alles. Vlaanderen mag niet achterblijven. Er beweegt van alles van onderuit.

Minister, kunt u meer toelichting geven bij de stappen die u hebt aangekondigd in de pers? Kunt u met zo'n inventaris komen voor heel Vlaanderen?

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp-a): Minister, ik zou u net als vorige week willen bedanken voor uw antwoord, dat we vorige vrijdag konden lezen in de pers. Het is een brandend actueel thema. Het protest tegen racisme in de Verenigde Staten doet bij ons de controverse rond de figuur van koning Leopold II weer oplaaien. Standbeelden worden beklad, er is vandalisme en er gaan petitieën rond.

De vraag komt opnieuw naar boven of die standbeelden en portretten van Leopold II hier nog wel hun plaats hebben. Zo besliste Vilvoorde eerder dit jaar om een schilderij van hem weg te halen uit de stadsfeestzaal. De Leopold II-laan in Kortrijk krijgt een andere naam. Aan het standbeeld in Ekeren is in 2018 een infobord geplaatst met duiding. Standbeelden van Leopold II zijn ook het mikpunt van vandalisme.

Dit jaar is het zestig jaar geleden dat Congo onafhankelijk werd. Samen met de wereldwijde protesten tegen racisme, volgend op de dood van de zwarte Amerikaan George Floyd, komen de standbeelden van Leopold II in ons land weer in het vizier. Er worden petitieën opgestart, in verschillende gemeenten is hij beklad met rode verf, er is vandalisme, er is een hand afgehakt.

De gemeenten vragen zich nu natuurlijk af wat ze met die standbeelden of schilderijen van Leopold II moeten doen. Daarover lopen de meningen uiteen. Uw partijgenoot en burgemeester van Oostende is alleszins niet van plan ze weg te halen, hij zou een 'tegenbeeld' plaatsen. Historicus Paul Van Damme stelde op Radio 1 dat de beelden niet weg hoeven. 'Je helpt niemand door de geschiedenis te wissen', zei hij. Wel vindt hij dat er bij de beelden duiding moet komen.

Ik heb hierover een aantal vragen, minister, waarvan een aantal vorige week al beantwoord werden in de pers.

Beschikt u over een inventaris van alle standbeelden, straatnamen en pleinen in Vlaanderen die naar koning Leopold II verwijzen? Zo niet, zal opdracht gegeven worden om zo'n inventaris op te maken?

Wat is uw standpunt met betrekking tot de standbeelden van koning Leopold II? Moeten ze verwijderd en naar een museum overgebracht worden, of vindt u dat er duiding moet komen bij deze beelden?

Hebt u over deze problematiek – want ik heb gemerkt dat die overmorgen ook aan bod komt in de commissie Onroerend Erfgoed – reeds overleg gepleegd met uw collega bevoegd voor het onroerend erfgoed?

Zult u een richtlijn uitvaardigen voor de lokale besturen met betrekking tot de verwijzingen? Of is het de bedoeling dat de stuurgroep richtlijnen uitvaardigt voor de lokale besturen met betrekking tot de verwijzingen naar Leopold II? Of bent u van oordeel dat het volledig de bevoegdheid is van de lokale besturen om hierover te beslissen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u wel, collega's, voor een heel actueel debat dat vandaag bestaat maar dat in het verleden ook al een paar keer is opgedoken naar aanleiding van andere elementen in de publieke ruimte die voor contestatie of voor heftige publieke debatten hebben gezorgd.

Ik denk dat wat er nu gebeurd is in de Verenigde Staten en wat ook in Europa gezorgd heeft voor heel veel protest, discussie en debat, en het feit dat we heel binnenkort de zestigste verjaardag van de Congolese onafhankelijkheid herdenken, ervoor zorgt dat ook het debat rond de kolonisatie in beeld is gekomen.

Wat te doen met de plaatsnamen en artefacten die in de publieke ruimte aanwezig zijn en verwijzen naar die periode? Voor mij is dat op de allereerste plaats een lokale discussie, een discussie die lokale gemeenschappen moeten voeren. Ik wil daar ook de autonomie van lokale besturen ten volle in respecteren.

Ten tweede is het belangrijk dat dit debat gevoerd wordt. Het is een debat dat je niet uit de weg kunt gaan. Het is voor mij heel belangrijk dat mensen hierover praten en discussiëren, dat de gevoeligheden en emoties die men voelt bij zulke symbolen op tafel gelegd worden en dat dat ook op een gestructureerde manier kan gebeuren, onderbouwd met allerlei argumentatie. Ik denk dat dat een van de dingen is die we te weinig doen in onze samenleving: daarover ten gronde praten. Het gemakkelijkste is er een bordje bij zetten of in sommige gevallen iets verwijderen of van naam veranderen. Maar veel belangrijker is dat men daar maatschappelijk ten gronde over spreekt, dat daar ideeën over gevormd worden, dat mensen begrijpen wat de inzet is voor de ene en voor de andere om een bepaalde beslissing te nemen of niet te nemen.

Ten derde neem ik geen voorafname op wat het ideale of het beste is. Ik denk dat het heel erg afhangt van context tot context, soms van gemeente tot gemeente, wat men moet doen of niet moet doen. Er zijn mensen die zeggen: zet daar een bord bij en respecteer dat monument. Anderen zullen zeggen: zet een tegenmonument of verander een straatnaam. Er zijn heel veel verschillende manieren om daarmee om te gaan. Zelf wil ik gemeentebesturen daarbij ondersteunen door middel van wat we een 'handreiking' noemen, of een handleiding, die vooral de kans biedt aan lokale besturen die zich de vraag stellen hoe daar goed mee om te gaan, om hen op weg te helpen om dat op een goede manier te doen, zonder dat ik daar sturend wil optreden of bepaalde richtingen wil opleggen. Ik wil aan de hand van wat deskundigen ter zake kunnen vertellen, gemeentebesturen op een goede manier informeren.

Ik denk dat het slechtste wat men kan doen het vandaliseren is, het beschadigen van monumenten. Dat is totaal onaanvaardbaar en totaal verwerpelijk. Dat zijn misdrijven, dat kun je niet maken. Maar langs de andere kant is het gewoon negeren van de gevoeligheden die er bestaan, de protesten die er zijn en de vragen die komen vanuit de lokale gemeenschappen ook geen goede manier om om te gaan met de commotie die er is.

Een gemeentebestuur dat daar op een volwassen manier mee omgaat, informeert zich goed, documenteert zich, gaat het debat aan, structureert het debat, en komt dan, in overleg met de gemeenschap, tot de beslissing die men moet nemen.

Ikzelf heb daar een aantal mensen voor aangezocht om ons daarbij te helpen, om zo'n handleiding op relatief korte termijn op te stellen. Dat zijn mensen die ook wel vanuit een antropologisch oogpunt een meerwaarde kunnen betekenen. Er zit een moraalfilosoof bij, er zit iemand bij die gespecialiseerd is in migratiegeschiedenis, Sophie De Schaepdrijver, er is een filosofe, uiteraard zijn er ook mensen bij die tot de diaspora behoren. Er zitten ook mensen bij die iets weten te vertellen over monumentenzorg en daar deskundig in zijn, want sommige van de discussies hebben ook een monumentale dimensie. Op basis daarvan wens ik lokale besturen een steuntje in de rug te geven. Het debat moet lokaal gevoerd worden.

Wat ik niet ga doen, is een volledige inventaris maken. Ik vind dat het debat in dezen een lokaal debat is. Ik ga als minister van Binnenlands Bestuur niet zelf als een soort deus ex machina of als een soort van regelneef bepalen wat lokale besturen ter zake moeten doen. Dat doe ik op andere domeinen ook niet, dat ga ik hier ook niet doen.

Wat ik wel ga doen, is proberen om in die handleiding een aantal referenties en contactpersonen aan te reiken. Als het lokale debat meer informatie wenst, zich

beter wil onderbouwen en meer ideeën aangereikt wil krijgen, kan men op basis van die referenties terecht bij mensen en bij documentatie die ter beschikking wordt gesteld. Ik denk dat mijn rol zich niet verder aftekent dan het goed onderbouwen en aanreiken van de mogelijkheden die men moet hebben om lokaal het debat op een zindelijke, correcte, objectieve en onderbouwde manier te voeren. Want het debat moet gevoerd worden op een goede manier. Wat het uiteindelijke resultaat zal zijn, zal vooral lokaal bestaan. Er zijn heel veel gemeentebesturen die al beslissingen genomen hebben. Vaak zijn het ook onze grotere steden. Maar er zijn ook een aantal gemeenten die mij al gecontacteerd hebben met de vraag om hen te helpen. Zij zoeken informatie, zij zoeken inzicht over hoe men daarmee omgaat, wat de mogelijkheden zijn, wat de verschillende opties zijn, hoe men daarvoor moet kijken. Die gemeentebesturen willen we helpen met een handleiding ter zake.

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Minister, zoals ik daarjuist zei, is de essentie vooral dat er stappen vooruit worden gezet. Dat gebeurt nu. En dat is een belangrijke zaak.

Ik heb nog enkele bemerkingen. Ik ben het met u eens dat de lokale besturen daar een belangrijke rol in te spelen hebben. Het gaat over hun straten en hun pleinen. Zij voelen het best de debatten aan die daar leven en hoe ze daarmee moeten omgaan. Ze vragen zelf wat ze ermee moeten doen. En dat is logisch, want zelfs experts zijn het niet eens. Er zijn experts die het nog niet zouden verwijderen uit het straatbeeld. Als je het in musea zet, moet je er wel voor zorgen dat genoeg mensen in die musea gaan kijken wat er is gebeurd, en weten waar ze dat soort standbeelden kunnen vinden. Andere mensen pleiten ervoor om het gewoon weg te halen. Anderen stellen voor om er een plakkaat bij te zetten. En wat dan met grote gebouwen of andere zaken? Het is niet aan ons in de politiek om onderling te beslissen wat daarmee moet gebeuren. Dat moeten experts zijn.

Wat moet er nog gebeuren? Er zijn mensen die heel vaak niet gehoord worden, namelijk mensen van de diaspora, de kleinkinderen van de diaspora, jongeren die op een andere manier ervaren wat er zich in ons straatbeeld afspeelt. Dat zijn niet u of ik of de mensen die hier zitten. Dat zijn andere mensen, die vaak amper zijn gehoord. Ook die moeten meegenomen worden in die discussie over hoe we daarmee moeten omgaan.

U hebt nu die experts samengezet. Tegen wanneer hoopt u te landen met een aanbeveling voor de lokale besturen? Is er een optie om het breder te trekken, zodat het niet enkel die groep experts is, maar misschien ook wel de betrokken diaspora zelf, die hier toch ook ruim vertegenwoordigd is in Vlaanderen? Kunt u die ook een plek geven, zodat zij ook hun stem duidelijk kunnen laten horen?

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp.a): Ik wil u in de eerste plaats bedanken voor uw antwoord. Ik vind het goed dat hier de lokale autonomie een rol speelt, dat u zegt dat de lokale besturen hiervoor bevoegd zijn en dat u hun de hand wilt reiken en ondersteunen in de discussie die ontstaan is. Voor alle duidelijkheid: ik deel volledig uw mening over het vandalisme op de standbeelden van Koning Leopold II of op andere standbeelden. Dat is echt geen goede manier om het protest te uiten.

Ik vind het belangrijk dat er een aanzet tot reflectie en discussie wordt gegeven over de kolonisatie, maar ook over racisme. Om racisme te bestrijden, moeten er maatregelen worden genomen zoals praktijktesten en de opname van kolonisering in het lessenpakket van de scholen. Het verwijderen van de standbeelden van Koning Leopold II zal dat probleem absoluut niet oplossen.

Ik heb nog een vraag over de handleiding die wordt uitgewerkt. Daarin zullen dus geen specifieke richtlijnen staan, maar ze reikt wel ideeën aan om die discussie te voeren. Zal die handleiding alleen over de standbeelden van Koning Leopold II gaan of zal ze ook te hanteren zijn bij andere figuren die tot controverses leiden, bijvoorbeeld in het kader van de collaboratie?

De voorzitter: De heer Vandeput heeft het woord.

Steven Vandeput (N-VA): Zoals de heer De Loor net aanhaalde, denk ik dat het belangrijk is dat, als u nu met uw groep aan het werk zult gaan om de lokale overheden in dat debat te ondersteunen – want zij zijn eigenlijk de enigen die kunnen overgaan tot de verwijdering of aanpassing van wat dan ook –, u de vraagstelling breed genoeg moet zien. Nu gaat de vraag over Leopold II, maar er kunnen nog wel andere figuren bij komen. Als we kijken naar wat er in de Angelsaksische wereld gebeurt en naar de beeldenstorm die daar vandaag plaatsvindt, dan zou dat wat men nu met betrekking tot de standbeelden van Leopold II wenst, nog weleens verder kunnen gaan. Als u een aanzet geeft tot een debat over gecontesteerde historische figuren die men in het straatbeeld terugvindt, dan is het belangrijk om dat debat bredere handvatten te geven, als u het mij vraagt.

Ik ondersteun de heer De Loor in zijn vaststelling dat het debat over de kolonisatie in feite iets anders is dan het debat over racisme en discriminatie. Er zijn natuurlijk veel dingen die gelijklopen, maar het is absoluut niet hetzelfde debat. Het eerste debat gaat deels over een misschien onverwerkt verleden, het laatste over problemen die we vandaag hebben. In dat kader is het belangrijk om altijd alles goed in zijn context te plaatsen. In mijn stad staat ook een monument, niet ter ere van Leopold II, maar wel als gedenkteken voor de mensen die destijds in Congo geleefd en gewerkt hebben en gestorven zijn. Ook publieke monumenten of gebouwen zijn natuurlijk een herinnering aan Leopold II, denk maar aan het Centraal Station in Antwerpen en meerdere gebouwen in Oostende. Al die gebouwen houden rechtstreeks verband met de koning. We moeten daar heel voorzichtig in zijn. Ik denk eens te meer dat het daarom niet mogelijk is en ook niet wenselijk om te proberen de geschiedenis te herschrijven in functie van hoe we vandaag naar de wereld kijken en van de normen en waarden die we vandaag hanteren. We moeten wel heel goed duiden wat die geschiedenis juist geweest is, en daaruit moeten we lering trekken voor het heden en de toekomst.

En in dat kader, minister, is het heel belangrijk dat u in de werkgroep – u zou ook kunnen werken met het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB), maar goed, het wordt nu een werkgroep – een goed evenwicht vindt tussen al wie een bijdrage kan leveren. Het hoeft daarom vandaag niet, maar we zouden graag zicht krijgen op de samenstelling van die werkgroep. Op welke termijn gaat zij haar bevindingen afleveren?

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Het is iets wat in heel wat steden en gemeenten leeft. Ze vragen zich af welke figuren wel en welke niet een standbeeld of een straatnaam verdienen. Nu gaat het over Leopold II. De collega's hebben al voldoende geschetst dat het een donkere periode is uit onze geschiedenis en dat we daar een debat over moeten voeren, in de expertengroep en op school. We verwelkomen de snelle actie, minister, uw handreiking en uw expertengroep. Ik zie dat er zelfs een dorpsgenoot van mij is toegevoegd, Mathieu Zana Etambala. Dat juich ik zeker toe. U acteert als kaderende en coachende Vlaamse overheid, dat is hoe we het moeten doen, met respect voor de autonomie.

Minister, wat is het tijdsplan tussen de handreiking en de gesprekken met de expertengroep en eventueel breder?

Hoe groot is de scope van die handreiking? Het gaat waarschijnlijk niet alleen over Leopold II en racisme. Hoe breed gaat u dat invullen?

Kris Van Dijck (N-VA): Ik heb een bemerking in aanvulling op de heer Vandeput. Dit is een heel belangrijk, maar ook een heel moeilijk debat. Het is door de voorgaande sprekers al aangehaald: we moeten de historische context steeds bekijken. U kent me, ik ben de laatste om de monumenten van Leopold II te verdedigen, maar zijn beleid was ook in zijn tijd al zeer controversieel. Er waren rapporten in de VS, in Engeland, die al heel kritisch waren. Dat is niet onbelangrijk.

Het werd terecht aangehaald: hoe ver gaan we daarin? De heer Vandeput heeft al een aantal gebouwen genoemd. Als ik Brussel binnenrijd: ik kom via de Jubelpark-tunnel, de Cinquantenaire, gebouwd met geld uit Congo in 1880. Die zaken doen mij ook denken aan het koloniale verleden doordat ik dat weet, doordat ik dat ken. Zo zullen er nog wel zijn. Als ik als Vlaming vanuit het parlement naar de benedenstad ga langs de Sint-Michiels- en Sint-Goedelekathedraal, passeer ik het standbeeld van een kardinaal. Hij zei – en dat is geen honderd jaar geleden – dat er een volk is om te dienen en een volk om te heersen. Die dienaars zijn wij. Dan keert mijn maag om.

Maar in ieder geval – en dat is een oproep: laat ons alstublieft niet zo ver gaan als in de Angelsaksische landen, waar zelfs de grootste bevechter van het fascisme, namelijk Churchill, nu bekritiseerd wordt als de grote racist. De historische context is steeds belangrijk.

Nog een bijkomende vraag: u gaf aan – dat hebt u ook al in andere domeinen gedaan – dat good practices aangereikt worden. U noemde het Agentschap Integratie en Inburgering, waarom hier ook niet het ABB? Het is maar een bijkomend klein detail.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u voor de interventies. Ik denk dat ik mag zeggen dat de toonzetting die u hebt gehanteerd, ieder binnen zijn ideologische kader, de juiste is. Dat is een genuanceerde toonzetting. U begrijpt de complexiteit van deze discussie. U begrijpt dat de discussie heel breed kan gaan. Elk symbool – dat is net de kracht van een symbool – enthousiasmeert de ene, en 'froisseert' – om het in het Nederlands van De Croo te zeggen – de andere. Hier moet op een goed berekeneerde en onderbouwde manier mee worden omgegaan.

Ik beschouw het niet mijn taak als minister, collega Vandeput, om het debat te leiden, zelfs niet om een aanzet te geven – want het debat is op dit moment volop aan de gang – maar om elementen aan te reiken die het participatieve karakter, de kwaliteit en het democratische gehalte van de besluitvorming en de onderbouw die nodig is om tot een goede beslissing te komen, mee te faciliteren. Mijn rol in dezen is dus geen zeer prominente rol, vind ik, maar vooral een coachende, begeleidende rol. Ik denk dat dat is wat een minister van lokale besturen moet doen ten aanzien van een per definitie heel lokaal debat. Collega Annouri heeft dat ook terecht gezegd: het is een debat dat op de eerste plaats lokaal gevoerd moet worden met de lokale gemeenschap.

Voor alle duidelijkheid, mijnheer Van Dijck: in die groep van experts waarmee we dialogeren en aan de slag gaan, zitten ook het ABB, het Agentschap Integratie en Inburgering en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), omdat dat zo'n belangrijke partners zijn in dat lokale debat. Bij die experts zoeken we ook heel bewust mensen die tot de diaspora behoren, mijnheer Annouri. Ik denk dat het belangrijk is dat die ook aanwezig zijn. Het is mijn overtuiging dat je dit debat moeilijk op een correcte manier kunt voeren zonder ook in dialoog te gaan met mensen uit de diaspora. Beeld u in dat wij een debat zouden voeren over de

gruwelen van de Tweede Wereldoorlog en over wat er gebeurd is in de concentratiekampen zonder daarbij ook mensen uit de Joodse gemeenschap te betrekken. Ik denk dat we dat niet zouden doen. Ik denk dat dat een debat zou zijn van een ondermaatse kwaliteit en met een gebrek aan het proberen inzicht te verwerven in wat het werkelijk betekend heeft wat daar gebeurd is. Ik denk dus dat daar ook mensen bij moeten zijn die daar hun wortels hebben en die vandaag ook Vlamingen zijn in onze samenleving. Ik denk dat dat belangrijk is. Ik denk dat dat de evidentie zelve is, omdat dat net de empathie en het inzicht mee kan versterken.

Vandaag gaat dit debat uiteraard over de kolonisatie, maar morgen zullen er andere debatten zijn. U hebt er al naar verwezen, mijnheer Van Dijck, dat er in mijn stad een Mercierplein is. 'For the record' en voor de geschiedkundige correctheid wil ik meegeven dat hij niet zei: 'Er is een volk om te dienen en een volk om te heersen.' Hij zei: 'Er is een taal om te dienen en een taal om te heersen.' Dat was een uitspraak van hem. Ik herinner me nog dat ook in mijn stad op een zeker moment mensen met een Vlaams-nationale overtuiging gepleit hebben om de naam Mercierplein te veranderen, omdat ze vonden dat het niet gepast was om in Vlaanderen een plein te vernoemen naar die historische figuur. Ik heb begrepen dat zelfs de collega's van het Vlaams Belang gepleit hebben om het Mandelaplein opnieuw van naam te veranderen. Dus elke partij, van links tot rechts, heeft momenten waarbij ze zich stoort of ergert aan een bepaald monument.

Mijn oefening zal vertrekken vanuit de kolonisatie, maar ik wil breder gaan. Ik wil ook heel veel aandacht schenken aan de kwaliteit van het debat en de kwaliteit van het participatieve proces. Ik wil natuurlijk ook mensen en lokale besturen helpen wanneer ze op zoek zijn naar verenigingen waarmee ze een dialoog kunnen aangaan. Uiteraard zal dit geen sluitend verhaal zijn. Die handreiking zal niet zeggen: 'dat moet je daarmee doen' en 'zo moet je de geschiedenis lezen'. Ik zou dat heel fout vinden. Ik denk dat er eerder aanzetten gegeven moeten worden en dat mensen wegwijs gemaakt moeten worden. Het zal ook geen doctoraatssthesis zijn die het ultieme proces zal schrijven van Leopold II, neen. Maar ik denk wel dat er elementen in moeten zitten die mensen die dat lokale debat voeren, zullen helpen om dat te doen. Dat is volgens mij de belangrijke insteek die we nastreven.

Er is mij gevraagd wanneer ik die handleiding graag klaar zou hebben. We willen die eind augustus klaar hebben. Ik denk namelijk dat in juli en augustus de gemeentebesturen stilliggen. Maar nu tegen de gemeentebesturen zeggen dat ze even moeten wachten met het debat tot volgend jaar omdat dan de handreiking klaar is: ik denk dat dat niet realistisch is en ook niet goed is. Vandaag leeft dat debat. Vandaag moet dat debat gevoerd worden en wordt dat ook gevoerd op vele plaatsen. Ik denk dus dat we snel moeten zijn met die handreiking, met die ondersteuning voor de lokale besturen.

Het gaat inderdaad niet alleen over Leopold II, als het over de diaspora gaat. In mijn stad is er ook een straat, de Van Kerckhovenstraat, die is genoemd naar iemand die zich daar als militair ook niet bepaald behoorlijk heeft gedragen – en dan druk ik mij heel voorzichtig en te ongenueanceerd uit: die heeft daar een trackrecord van moorden. Die straat is naar hem genoemd, dus ik kan mij voorstellen dat er ook voor zulke straatnamen op een zeker moment een debat zal ontstaan: wat doen we daarmee? Hoe staan wij daar nu tegenover? Moet die straatnaam veranderen? Moet daar een bord bij? Moeten we iets anders doen? Dat vind ik net de waarde ervan. Dat doen we te weinig in onze samenleving. Als er zulke problemen opduiken, reageren we soms heel emotioneel. Heel vaak zitten we in een zero-sumredenering. Als de ene zegt dat het weg moet, zegt de ander dat het iets is dat van ons wordt afgepakt. De kunst van een goed lokaal debat is net om te zoeken waar we elkaar vinden, hoe we elkaar beter begrijpen, waarom men daar zo kwaad voor is, wat daar eigenlijk gebeurd is. In plaats van dat het een voorbeeld van verdeeldheid wordt, kan een debat ook tot meer eenheid en

meer diepgang leiden. En dan kun je soms een goede beslissing nemen, waar heel veel mensen zich in kunnen vinden.

Ik hoop dat dat vooral lokaal gebeurt, dat het debat op een zindelijke, onderbouwde en degelijke manier gebeurt, met een open geest en, zoals collega Annouri terecht zegt, met de inbreng van mensen uit de diaspora, die je daar mee als klankbord moet gebruiken, maar vooral zonder dat je op voorhand moet zeggen waar het moet eindigen. Want dat vind ik niet mijn taak als minister. Dat moet lokaal gebeuren. En als men lokaal het debat voert en ze hebben hulp nodig, dan kunnen ze die handreiking op een goede manier gebruiken.

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Er zijn geen pasklare antwoorden op heel wat van die vragen, dat klopt. Er zijn heel wat vragen gesteld door de collega's: wat met het Centraal Station? Wat met de tunnel onder het Jubelpark en het Jubelpark zelf? Wat met heel veel boulevards in Brussel en Oostende? Dat is net het ding. Dat is een heel moeilijk debat, waar geen pasklare antwoorden op bestaan. Het punt is dat we dat debat eindelijk moeten beginnen te voeren, met de experts. En we mogen niet, omdat het een heel moeilijk debat is met heel veel aspecten, nu zeggen: laat het dan maar. Dat is een heel belangrijke les, want er zijn andere plekken op de wereld, die geconfronteerd zijn met gruweldaden uit de geschiedenis, die dat wel onder ogen hebben gezien, die daar wel heel wat onderzoek naar hebben gedaan en die dat een plek hebben proberen te geven in de maatschappij van vandaag. Als je dat niet doet, als je die gruwelijke hoofdstukken uit het verleden niet onder ogen ziet, dan heb je een probleem en dan ettert dat voort tot vandaag de dag.

Ik ben het niet eens met de collega's die hebben gezegd dat er geen link is tussen wat er in het verleden is gebeurd en vandaag de dag. Die is er uiteraard wel. Er is een link met de economische welvaart die we hier hebben, die mede is opgebouwd door de kolonisatie van Congo, door gastarbeiders, slaven enzovoort. Dat heeft er ook voor gezorgd dat de plekken die gekoloniseerd zijn, zijn achtergelaten zonder manieren om zichzelf te ontwikkelen. Dat werkt tot vandaag de dag door. Er is een invloed van hoe er toen werd gekeken naar het volk dat werd onderdrukt en gekoloniseerd. Die beelden van hoe men naar de mensen keek, sijpelen nog altijd door in hoe er vandaag wordt gekeken naar mensen in onze samenleving. Dat zeg ik niet, dat zeggen de experts en de historici die vandaag een open brief hebben geschreven in De Morgen. Zij zeggen dat die beelden die er toen waren, nog altijd doorsijpelen, omdat we dat nooit een plek hebben kunnen geven. Daarom is het debat ook belangrijk: omdat het vandaag een impact heeft.

Het is een breed debat, dat niet enkel gaat over binnenlands bestuur, over lokale besturen, steden en gemeenten. Het gaat bijvoorbeeld ook over onderwijs. Daarom hebben wij vanuit onze fractie een voorstel van resolutie ingediend, om ook het debat te gaan voeren in ons onderwijs. Het is belangrijk dat we op de schoolbanken een totaalbeeld meegeven van alles wat de kolonisatie was, wat de effecten waren en hoe dat vandaag de dag doorspeelt. Want het is pas als we dat onder ogen zien en aanpakken, dat we het een plek kunnen geven, dat we kunnen leren en stappen vooruit zetten. Het is tijd dat het debat gaat beginnen. En ik heb van jullie allemaal gehoord dat jullie heel graag het debat mee aangaan.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp-a): Ik wil enkel de minister bedanken voor het initiatief en de manier waarop dat momenteel wordt aangepakt. Dat zal ook meer diepgang brengen in het debat. Het is inderdaad belangrijk dat er overgegaan wordt tot meer reflectie, meer kennis en meer discussie, onder andere over de kolonisatie en racisme.

Bedankt, minister, om het op die manier aan te pakken.

Kris Van Dijck (N-VA): Minister, toen ik 'volk' zei in plaats van 'taal' heb ik mij natuurlijk laten leiden door de slogan van Prudens Van Duyse: 'De tael is gansch het volk.' Daardoor zat ik op het verkeerde been.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ann De Martelaer aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de manier waarop de coronacrisis de uitsluiting van personen met een beperking extra zichtbaar maakt – 2535 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Ann De Martelaer (Groen): Dank u omdat ik aanwezig mag zijn in deze commissie. Ik besef dat mijn vraag van een heel andere orde is dan de vragen die vanmiddag al aan bod zijn gekomen. Ik wil het hebben over de ongelijkheid in onze samenleving die tijdens de exit door personen met een beperking wordt ervaren.

Ik wil het verhaal brengen van Kurt Vanhauwaert, hij is een persoon met een beperking. Hij heeft via de sociale media zijn belevenissen neergeschreven. Ik denk dat het belangrijk is om te luisteren naar hoe mensen met een beperking deze exit na de lockdownperiode beleven.

Terwijl de meeste landgenoten lustig winkelen, sporten en bijna op café kunnen, zien veel personen met een beperking hun contact beperkt tot mensen met mondkmaskers en handschoenen. Volgens Kurt Vanhauwaert van Konekt bevestigt dit het patroon dat personen met een beperking voortdurend ervaren. Hij schrijft: "Tijd voor een nieuw patroon. Ik ben Kurt, 49 jaar, woon alleen en ben kerngezond. Naar mijn aanvoelen behoor ik dus niet meteen tot een risicogroep. Ik heb wel een vrij zware lichamelijke beperking. Voor de dingen die me lichamelijk niet lukken, kan ik bij mij thuis steeds hulp invoeren. Tijdens deze crisis voel ik me vaak herleid tot een zorgobject, waarvan men verwacht zo minimaal mogelijk sociale contacten te hebben. Iemand in een rolwagen die graag de bus zou nemen om een natuurgebied te bezoeken? Een bewoner uit een voorziening die zin heeft om te gaan sporten met een vriend? Voor veel personen met een beperking blijft het na drie maanden lockdown bij verlangen.

Neem Ingrid, die in een rolwagen zit en zelfstandig woont. Zij probeerde onlangs telefonisch een bus te reserveren bij De Lijn. Nadat ze eerst van het kastje naar de muur werd gestuurd, leek het uiteindelijk te lukken. Tot ze twee minuten later terug werd opgebeld door De Lijn. Helaas, de chauffeur mocht niet vanachter zijn stuur komen om haar te helpen. Er was op dat moment dus 'geen assistentie mogelijk' om Ingrid op de bus te helpen aan de bushalte. Met andere woorden: als je niet kunt stappen, dan blijf je maar beter thuis.

Of Amber, die een licht verstandelijke beperking heeft. Ze volgt een talentprogramma voor jongeren met een cognitieve ondersteuningsnood. Terwijl haar groepsgenoten deze week de lessen konden hervatten – mét mondkmaskers en social distancing – mag zij van de voorziening waar ze verblijft nog niet deelnemen aan externe activiteiten. Gezondheidsrisico's, weet je wel. Terwijl Amber helemaal gezond is en de rest van het land intussen mag winkelen, sporten in clubverband en weldra zelfs op restaurant gaat.

Op 1 juli gaan de pretparken terug open in België. In Nederland is de Efteling al even weer toegankelijk voor publiek. Alleszins, voor een beperkt deel ervan, want veel attracties zijn enkel open voor personen die zonder hulp kunnen in- en uitstappen.

Het is gemakkelijk om de aangepaste maatregelen allemaal op 'corona' te steken, maar nieuw is die ongelijkheid niet. Marc Van Ranst zei een tijd geleden over de toestand in de woonzorgcentra: "Het is een sector die we in vreedstijd links hebben laten liggen." Je kunt niet rechttrekken in een paar maanden, wat al decennia lang krom getrokken is. Hetzelfde kunnen we zeggen over de ongelijkheid die personen met een beperking voortdurend ervaren.

Wie niet voldoet aan de norm, heeft het in onze samenleving altijd moeilijker. Die 'norm-mens' is fysiek en mentaal helemaal in orde, sterk, mooi, blank ... en verdient als modale middenklasser voldoende de kost.

Ongeveer alles in de samenleving wordt ontwikkeld of ingericht met die norm-mens als maatstaf. Voldoe je niet aan één van die vereisten, dan val je uit de boot. Je wordt vergeten of herleid tot een afhankelijk zorgobject waarvoor aanpassingen nodig zijn. Ik vind het onaangenaam me een zorgobject te voelen. Daarnaast voelt het alsof de maatschappij met een vergrootglas kijkt of ik mezelf wel tot een minimum aan sociale contacten beperk.

De dagelijkse applausmomenten voor 'de helden van de zorg' maken dat gevoel alleen maar groter. Verdienen alle verzorgers en verpleegkundigen dan geen aandacht? Absoluut wel, en zeker niet alleen in deze periode. Maar ik mis ook aandacht voor de mensen voor wie onze 'helden' het allemaal doen. Hoe lang ga ik dat vergrootglas als zorgobject nog voelen? Wanneer zal ik op café of restaurant durven gaan? Een beetje goodwill graag."

Wordt het niet hoog tijd voor maatregelen die die mensen meer insluiten in de samenleving, in plaats van hen er extra buiten te zetten? Met een beetje goede wil kunnen óók personen met een beperking meegenieten van de versoepeling van de maatregelen.

Het zal soms wat extra inspanning vragen, zoals coronaproof assistentie bij het opstappen van de bus of attracties in de Efteling. Of om bewoners van een voorziening extra te ondersteunen bij online ontmoetingsmomenten. Of om zelf na te denken. Als rolwagengebruiker kan het nog altijd gebeuren dat je een winkel niet binnen mag zonder winkelkar. De schrik om regeltjes niet na te leven durft het al eens overnemen van het gezond verstand.

Van de overheid verwachten we dat ze de signalen oppikt die in deze crisis naar boven komen. Dat ze werkt aan een beleid dat mensen niet uitsluit, aan een maatschappij waar 'ableïsme' geen plaats heeft. Het lijkt me een goed moment om écht werk te beginnen maken van een nieuw soort normaal. Waar wachten we nog op?

Minister, deze getuigenis legt de vinger op de wond. Veel signalen over uitsluiting van mensen met een beperking waren ons voor coronatijd al bekend en blijven maar bestaan. Nu, tijdens corona en vandaag met de versoepeling van de maatregel, merken we hoe erg we mensen met een beperking uitsluiten in onze samenleving.

Op welke manier wilt u als minister van Gelijke Kansen werk maken van een echt gelijkheidskansenbeleid voor personen met een beperking?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik dank u voor uw vraag. U vraagt op basis van getuigenissen met een warm en terecht pleidooi om ervoor te zorgen dat mensen met een handicap niet worden vergeten en dat ze echt gelijke kansen hebben.

De coronacrisis heeft ons geleerd – niet alleen naar mensen met een handicap maar ook naar een aantal andere kwetsbare groepen in de samenleving – dat dit niet alleen een gezondheidscrisis is, maar dat zo'n pandemie met verregaande beschermingsmaatregelen voor de volksgezondheidsvereisten, stil dreigt een kansencrisis te zijn. Dat hebben we moeten vaststellen. Dat mag ons niet onverschillig laten. Het confronteert ons. We moeten daar antwoorden op formuleren.

Ten tweede stelde ons agentschap voor toegankelijkheid, Inter, in samenwerking met achttien gebruikersorganisaties de bundel op 'Tips voor een toegankelijke anderhalvemeter-samenleving'. Hierin worden tips, voorstellen en maatregelen gesuggereerd die de toegankelijkheid voor een brede groep mensen met een beperking moet realiseren. Ik geef een paar concrete voorbeelden. Als er met handgels wordt gewerkt, zorg ervoor dat die bereikbaar zijn voor mensen die in een rolstoel zitten. Hoe communiceer je met doven als je verplicht bent een mondkap te dragen? Hoe maak je een looppad 'zichtbaar' voor blinden? Het zijn dus specifieke maatregelen die we moeten nemen in het kader van een coronasamenleving. Samen met ons agentschap Inter en achttien gebruikersorganisaties hebben we daarvoor een bundel samengesteld.

Ten derde bracht Unia een bundel uit met specifieke aanbevelingen rond handicap voor steden en gemeenten.

Een vierde element is 'Vlaanderen helpt'. Daarvoor hebben we een gratis vrijwilligersverzekering geïnstalleerd. Duizenden Vlamingen hebben zich daar gelukkig op ingeschreven. Er is heel veel engagement. We hebben daarnaast een communicatie naar lokale besturen opgezet. Nogal wat van die vrijwilligers hebben zich heel specifiek ingeschreven om faciliterend te kunnen optreden ten aanzien van mensen met een handicap. We zijn nu een onderzoek aan het uitvoeren naar hoe we dat vrijwilligersengagement, dat dankzij corona aan de oppervlakte is gekomen, kunnen 'vasthouden'.

Dat zijn vier concrete stappen die we gezet hebben, naast het feit dat we in die taskforce de adviesraad voor mensen met een handicap, NOOZO, zeer centraal hebben geplaatst vanuit mijn bevoegdheid Gelijke Kansen en voor de lokale besturen. Ik ben me er terdege van bewust, niet alleen als minister maar ook als titelvoerend burgemeester, dat in onze samenleving vandaag nog altijd, ook in de exitfase, mensen met een handicap, samen met een aantal andere kwetsbare groepen, het zwaarst te lijden hebben onder heel de coronamiserie die we meegemaakt hebben. Die stappen moeten ons helpen om daar minstens gedeeltelijk aan tegemoet te komen.

De voorzitter: Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Ann De Martelaer (Groen): Dank u wel, minister, voor uw antwoord. Ik voel dat u het echt wel goed meent en goed wilt doen voor de groep van personen met een handicap. U hebt verschillende stappen gezet. Ik stel echter vast dat die op een of andere manier de mensen voor wie ze bedoeld zijn, niet bereikt hebben. Want als personen met een beperking uw voorgestelde stappen opgemerkt zouden hebben, dan zou de kans veel kleiner geweest zijn, misschien onbestaande, dat Kurt deze brief had geschreven. Want Kurt beschrijft zijn ervaringen en de ervaringen van andere mensen. Naar mijn gevoel hebben zij geen informatie gekregen of geen hulpmiddelen om verder te geraken, want zij klagen zaken aan.

Het is inderdaad zo dat Unia een brochure heeft opgesteld. Ik heb die ook gezien. Maar de vraag is waarom er, naast communicatie naar de algemene bevolking, in

de communicatie nooit speciale aandacht is gegeven aan maatregelen die genomen werden voor de groep van personen met een handicap.

Naast Unia heeft NOOZO heel wat adviezen aangeleverd, zowel voor u, minister, als voor verschillende andere ministers. Waarom wordt daar nooit over gecommuniceerd? Want die aanbevelingen bestaan, maar zolang ik die notities niet ging opzoeken, had ik daar geen kennis van.

Er bestaat inderdaad een Taskforce Kwetsbare Gezinnen, waarbij NOOZO mee aan tafel zit. Waarom hebt u binnen uw eigen bevoegdheid geen taskforce voor gelijke kansen opgestart? In die taskforce zou u namelijk specifiek extra aandacht kunnen leggen hebben op de groep van personen met een handicap.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Het verhaal van Kurt is natuurlijk iets dat ons niet vreemd is. Het is goed dat we het daar even over kunnen hebben. Dus bedankt, mevrouw De Martelaer, voor de vraag.

Mensen met een beperking hebben eigenlijk dezelfde wensen als alle andere mensen: zoveel mogelijk uit het leven halen. En in deze tijd betekent dat: eindelijk eens uit je kot kunnen komen na die lange periode van binnenblijven. Dat is een normaal menselijk verlangen. De Vlaamse overheid moet daarbij zichzelf in de eerste plaats maar ook anderen sensibiliseren en ondersteunen. Ik ben dan ook een beetje verrast dat die bundel met concrete tips bestaat, minister. Ik krijg hier lokaal ook heel veel vragen van organisatoren, ondernemingen. Ikzelf maar ook die organisatoren hebben die bundel nog niet ontvangen. Straks starten die evenementen op. Ik volg mevrouw De Martelaer dan ook dat daar een sterkere communicatie over moet zijn. Ik vraag me daarnaast ook af of er al contact is opgenomen met de vervoersmaatschappijen, De Lijn en de NMBS, zodat concrete stappen kunnen worden gezet in het kader van de toegankelijkheid in tijden van corona.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Dit is een zeer interessante vraag van mevrouw De Martelaer. Het lijkt wel alsof ik haar volg vanuit de commissie Welzijn, waar we normaal deze namiddag zaten, maar het is dus toeval dat ook ik hier vandaag een vraag stel.

Ik treed mevrouw De Martelaer bij dat de coronaperiode de problemen die bestaan voor een aantal groepen nog eens extra uitvergroot. Het is inderdaad nodig om daar lessen uit te trekken en te bekijken hoe de situatie op lange termijn kan worden verbeterd.

Ik had het er vanmiddag toevallig over met mijn eigen zus, die in een rolstoel zit. Zij zegt ook dat er zoveel facetten zijn die mensen doorgaans niet zien en op basis waarvan zij zich gediscrimineerd voelen terwijl zij eigenlijk alles kunnen wat ook mensen zonder een beperking kunnen, als er maar een beetje aandacht is op het vlak van bijvoorbeeld toegankelijkheid, de arbeidsmarkt. Het ging in een eerdere vergadering van deze commissie ook al over het percentage mensen met een beperking dat tewerkgesteld is bij de Vlaamse overheid. Ook wat de beeldvorming betreft, zien we bijvoorbeeld op televisie dat mensen met een beperking altijd ofwel de superatleet zijn, ofwel de sukkel – ochot, ocharme. Daar bestaan ook mensen tussen, zegt mijn zus, en dat moet men ook laten zien. Ik denk dat Vlaanderen daarvoor een langetermijnvisie nodig heeft. Ik heb er een aanzet toe gegeven met het document waarmee ik, naar het voorbeeld van de Scandinavische landen, een beetje op lange termijn wil bekijken hoe we de situatie van mensen met een beperking kunnen verbeteren. Ik hoop dat jullie dat ook zullen steunen. Ik denk

dat we ook moeten leren uit de covidperiode, op dat vlak treed ik mevrouw De Martelaer bij.

Wat de communicatie betreft: ik heb de documenten wel gekregen en heb die gedeeld met mijn netwerk. Communicatie zal nooit genoeg of te veel zijn. Ik denk dat er zodanig veel zaken moeten worden gemeld dat het soms moeilijk wordt om door de bomen het bos nog te zien. Zoals de minister zegt, zijn daartoe de nodige stappen gezet, maar op lange termijn moeten we zeker leren de algemene situatie te verbeteren.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik dank iedereen voor de beschouwingen en bijkomende vragen. Mevrouw De Martelaer, het zal u misschien verbazen, maar ik kan me perfect herkennen in de opmerkingen die u maakt, inzonderheid over communicatie. Dat is een heel moeilijk probleem. Op het moment dat die crisis uitbrak die ons allemaal heeft overvallen, moesten honderden zaken worden gecommuniceerd.

De grote frustratie van degene die de communicatie uitstuurt – en dat geldt voor zowel een overheid, een politieke partij, een politica als een bedrijf –, is dat degenen die de boodschap moeten ontvangen, ook overrompeld worden door honderden verschillende boodschappen. Het vraagt soms heel veel tijd voordat zoiets kan doordringen. De frustratie die ik zelf ook had toen ik burgemeester was, en nu als minister, is dat je dingen communiceert, maar dat je op straat ontdekt, als je met mensen praat, dat ze die boodschap eigenlijk niet eens gehoord of gezien hebben, terwijl jij ervan overtuigd bent dat je die intens gecommuniceerd hebt. Dat is geen verontschuldiging, dat betekent dat we dat nog meer en beter moeten doen. Ik neem mij ook voor om over dit thema opnieuw contact op te nemen met de VVSG, om te kijken hoe we via ons netwerk van lokale besturen de specifieke communicatie ten aanzien van mensen met een handicap over wat we daar hebben aangereikt, nog kunnen verbeteren.

Met uw vraag over taskforces ben ik het niet helemaal eens. Het moet niet de bedoeling zijn om een inflatie aan taskforces te organiseren. Het is net belangrijk dat we proberen de krachten te bundelen. We hebben dat proberen te doen door mee in de Taskforce Kwetsbare Gezinnen te zitten. Anders ben je meer aan het vergaderen en aan het 'taskforcen' dan op het terrein een beleid te ontwikkelen. Het is niet uit een gebrek aan engagement, net integendeel: het is net zoeken naar de meest performante methode om dat te doen. We zitten vandaag op het Vlaamse niveau al met te veel taskforces, vind ik persoonlijk, om die crisis aan te pakken.

We hebben De Lijn verschillende keren gecontacteerd, mijnheer Warnez, maar dat was – ik ga het voorzichtig en diplomatisch uitdrukken, tegen mijn natuur in – een intens proces. Zij hebben nu blijkbaar een masterplan klaar rond toegankelijkheid. Dat was een intens proces, dat ik graag sneller had geweten.

Collega Vande Reyde, toegankelijkheid hoort in ons horizontale beleid. Dat is een heel belangrijke speler. Elke input die we daar kunnen krijgen, is voor ons dus waardevol. En we gaan proberen om die zo goed mogelijk te integreren.

De aandacht die mevrouw De Martelaer vraagt voor deze specifieke en belangrijke problematiek, is terecht. De boodschap dat we daar nog meer over moeten communiceren en dat de informatie nog meer terecht moet komen daar waar ze nodig is, neem ik mee. Ik ga daarmee aan de slag. En dat er op lange termijn meer moet gebeuren voor een sterk horizontaal beleid rond toegankelijkheid, daar gaan we zo goed mogelijk werk van maken in de komende jaren.

De voorzitter: Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Ann De Martelaer (Groen): Bedankt, minister, voor uw eerlijke antwoord. Er is nu een website waar de frequente vragen aan bod komen. Als mensen iets willen weten, kunnen ze naar die website surfen. Misschien was het ook zinvol geweest om op die website ook een rubriek specifiek voor personen met een beperking toe te voegen. Het is maar een ideetje. De folder van Unia, bijvoorbeeld, is een heel zinvolle folder. Het is spijtig dat die niet of weinig gebruikt is.

Ik merk ook dat de Vlaamse Adviesraad Handicap - NOOZO (Niets over ons zonder ons) al heel wat adviezen heeft ingediend, niet alleen bij u, als minister van Binnenlands Bestuur en Gelijke Kansen, maar ook bij uw collega-ministers van Onderwijs en Welzijn. Het is belangrijk dat die adviezen toekomen bij de ministers bij wie ze moeten zijn en dat die dan ook communiceren wat zij met die adviezen doen. Want het gaat niet alleen over Gelijke Kansen. Er zijn ook onderwijsmaatregelen en vervoersmaatregelen die moeten worden genomen. U zult op een of andere manier toch duidelijk moeten maken wat er met die adviezen gebeurt en dat de uitkomst van die adviezen ook naar de doelgroep gaat.

De voorzitter: Ik wil er nog even op wijzen dat we volgende week een gemeenschappelijke vergadering hebben met de commissie Leefmilieu over het evaluatierapport met betrekking tot toegankelijkheid. Deze problematiek zal volgende week dus ook uitvoerig aan bod kunnen komen.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de toekomstige rol van Smart Flanders in het smartcitybeleid – 2562 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Mijn vraag gaat over Vlaanderen als een slimme regio. Over smart regions en smart city's is tegenwoordig heel veel te doen. Waar gaat het over? Men wil nieuwe manieren vinden om dingen die steden en gemeenten doen, efficiënter en beter te maken, en dat met de hulp van nieuwe technologie. Het gaat dan niet over de nieuwste gadgets.

Ik geef een voorbeeldje: in Bonheiden heeft men het fietsverkeer van en naar school kunnen verhogen met 60 procent door een simpele RFID-chip (radio-frequency identification). Die werd gescand en je kreeg een beloning naarmate je meer fietste. Dat is heel simpel en heel doeltreffend, en iets wat in elke stad of gemeente wel nuttig kan zijn om te implementeren. Dat heeft meer effect dan duizenden fietscampagnes waar we heel veel geld aan spenderen.

Wat is het probleem of het knelpunt? Tussen steden of gemeenten wordt er weinig informatie gedeeld over wat er in de praktijk werkt. Smart cities, en de naam zegt het al, is iets wat vanuit de lokale besturen groeit. Dat is heel goed, het is bottom-up en zo hoort het ook. Maar echt krachtig is het pas wanneer de dingen die echt werken ook gedeeld kunnen worden over de verschillende steden en gemeenten heen.

Er zijn nochtans heel veel samenwerkingsverbanden beschikbaar, en dit op allerlei niveaus. Ik ben als schepen in Diest bevoegd voor smart cities. Voor mij is het soms overweldigend om te zien hoe groot de hoeveelheid aan samenwerkingen is. In Diest werken we onder andere samen met VERA, de Provinciale Brabantse Energiemaatschappij (PBE), het Toekomstfonds, Fluvius, Smart Flanders, de

Vlaamse ICT-organisatie (V-ICT-OR), het Centrum voor Informatica Provincies Antwerpen en Limburg (CIPAL), het Interuniversitair Micro-elektronicacentrum (imec) en s-Lim. Dat zijn allemaal organisaties die doeltreffend werk doen, maar het gevaar is dat de informatiedoorstroming niet optimaal gebeurt.

Het regeerakkoord voorziet hier een belangrijke rol voor Smart Flanders. Men wil die rol uitbreiden naar alle steden en gemeenten. Smart Flanders is traditioneel wat gefocust op de centrumsteden. Dat is logisch, want uit die steden vloeit natuurlijk veel goeds voort, maar dat geldt ook af en toe voor de kleinere steden.

Kunnen we de rol van Smart Flanders niet vergroten zodat dit echt de kern, de nucleus wordt in het delen van wat er werkt tussen kleine en grote gemeenten en kleine en grote steden? Kunnen we hun scope uitbreiden? Ik heb zelf ook wel een idee over hoe dat zou kunnen gebeuren, maar dat zal ik voor mijn repliek bewaren.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: U hebt gelijk: een slimme stad of een slimme gemeente heeft niet zozeer te maken met alleen maar ICT. ICT is een middel of instrument om een betere dienstverlening, een hogere kwaliteit, een nieuw beleid mogelijk te maken. De grote uitdaging is de vraag of je met meer dan een gadget hebt te maken. Ik spreek nu uit mijn ervaring. Zo kon je een app kopen die mensen kon zeggen hoeveel parkeerplaatsen er in de ondergrondse parkings waren. We dachten in Mechelen dat dat de oplossing voor het parkeerprobleem was. Tot we een halfjaar later eens nakeken hoeveel mensen die app gebruikten. Dat waren er 102, van wie 85 gebruikers ambtenaar of politicus waren. De impact was dus 0. Je had een prachtig gadget, een heel mooie app, maar niemand gebruikte die en je stond dus geen stap verder.

Het tegenvoorbeeld is het voorbeeld van Guido Vanganée, gewezen burgemeester van Bonheiden, een buurgemeente van Mechelen, die een project heeft ontwikkeld dat een enorme impact heeft gehad op het feit dat jonge mensen met de fiets naar school gingen of niet. Dat heeft dat enorm uitgebreid. Dat was een klein bestuur dat met een eenvoudige technologie, goed ingezet, omkaderd en begeleid, dat tot een nieuw beleid heeft gemaakt.

Smart Flanders, van mijn voorganger, heeft mooie resultaten gehaald, onder meer een datacharter met opendataprincipes die de centrumsteden allen delen en nastreven. Het klopt dat Open Flanders, Smart Flanders en Smart Cities eigenlijk gestart zijn vanuit die centrumsteden. Ik wil dat beleid voortzetten, maar ik wil het ook openwrikken naar zoveel mogelijk besturen. Daarom zit er een vertegenwoordiger van de VVSG in de stuurgroep van Smart Flanders. Ook op de website van Smart Flanders vind je heel veel goede praktijken. Bestekbepalingen en opendataprincipes laten toe om heel veel kennis te ontsluiten. Er worden ook regelmatig kennisdelingsmomenten georganiseerd, waarop centrumsteden maar ook andere steden en gemeenten welkom zijn. Voor mij geldt heel duidelijk: niet alleen maar centrumsteden. Morgen is er bijvoorbeeld de kick-off van de Vlaamse Open City Architectuur (VLOCA), waar naast de steden ook heel wat kleine besturen zullen aanwezig zijn. Mijnheer De Loor, ik heb dat niet georganiseerd omdat u daarover een vraag hebt gesteld, het was al een tijdje gepland dat we morgen zo'n initiatief zouden organiseren. Soms denkt u dat ik bepaalde initiatieven neem omdat u een vraag hebt gesteld, maar ik ben een beetje anticipatief.

Er is inderdaad ook een schaalprobleem. Dat moeten we onder ogen durven te zien. Sommige gemeenten zijn heel klein en missen daardoor soms de bestuurskracht om zo'n beleid uit te rollen. Maar dat is zeker niet de enige factor, vaak is het ook de innovatiedrang die in de organisatie zelf aanwezig is. Misschien is er een schepen of een ambtenaar of een set ambtenaren die daarin geïnteresseerd zijn, daarop focussen en daarmee willen bezig zijn. Wij hebben getracht om ook

op www.vlaanderenhelpt.be, in het kader van corona, heel veel van de innovatietrajecten die door corona zijn ontstaan, te ontsluiten.

Ik wil via de VLOCA werken aan een digitaal bouwplan of architectuur die lokale besturen richting kunnen geven bij het ontwikkelen van de digitaliseringsprocessen. Verder heb ik op het vlak van informatieveiligheid en ethische hackers en dergelijke audits georganiseerd om op dat punt ook bij te dragen.

Dan is er de bestuurlijke factor. U weet dat we werken aan regelgeving, dat we fusies faciliteren. Gemeentebesturen die bijvoorbeeld voor de digitale uitdagingen vinden dat ze moeten opschalen, zullen we bestuurlijke mogelijkheden aanreiken.

Maar we zijn natuurlijk vooral heel nieuwsgierig naar het concrete voorstel dat u gaat doen om ter zake nog een stap vooruit te zetten, want daar hebt u mij op de fractievergadering niets over verteld.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Dat is omdat u altijd zo lang aan het woord bent op onze fractievergadering.

De voorzitter: Mijnheer Vande Reyde, u moet op die fractievergadering niet altijd alles zeggen.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Minister, er is inderdaad heel veel in gang gezet. We hebben in Vlaanderen al stappen gezet.

Volgens mij moet Smart Flanders een soort 'sandboxprincipe' hanteren. In plaats van enkel aan informatiedeling te doen en te zeggen 'daar is een bestek en dit project moet u doen', moeten zij echt gemeenten samenbrengen. U hebt het voorbeeld van parkeren aangehaald. Als ze bijvoorbeeld een pasklare werkbare oplossing hebben voor stad x, kunnen ze op basis van de Belfiusindicatoren een aantal steden en gemeenten samenbrengen waarvan ze denken dat ze eenzelfde problematiek hebben. Het heeft geen zin om daar een gemeente als Lubbeek bij te betrekken, die heeft geen parkeerprobleem, maar wij in Diest wel en we zouden kunnen leren van Antwerpen, Kortrijk of Mechelen met Shop&Go en wat daar allemaal gebeurt. Smart Flanders moet hen samenbrengen in een soort sandbox. Dat is niets meer dan dat men pasklaar kan instappen, er zijn voorwaarden, men moet wel wat inbrengen waarschijnlijk, wat centen, wat bankkaarten enzovoort. Als een stad dat wil doen, moet ze de pasklare oplossing delen met andere steden en gemeenten. U zegt dat er een gemeenschappelijke technische backboard voor nodig is. Smart Flanders zou die rol in de toekomst echt wel kunnen spelen, in plaats van enkel informatie te delen.

Ik denk dat ze daar ook naartoe willen evolueren, maar het is natuurlijk nooit simpel om dat op een-twee-drie te doen. Ik denk dat ze daarvoor ook alle spelers die nu actief zijn – heel veel provincies hebben daar nu een beleid voor en de netbeheerders zijn daar heel fel mee bezig – moeten samenbrengen in een gemeenschappelijk model. Leren van elkaar is één zaak, echt dingen samen doen, onder gemeenschappelijke voorwaarden, is nog beter. Zo is er nu de 'city of things'-oproep van VLAIO, onder de bevoegdheid van uw collega Crevits, minister van Innovatie. Zij heeft die oproep gedaan, maar gemeenten moeten daar wel individueel op intekenen, terwijl het veel interessanter zou zijn als we gezamenlijk projecten zouden voorstellen. Het maakt niet uit waar we liggen. Ik wil vanuit Diest gerust samenwerken met Eeklo of andere steden die ver weg liggen, als we maar een gemeenschappelijke problematiek gezamenlijk kunnen aanpakken. Smart Flanders moet volgens mij de creatie zijn om dat te doen. Dus als we daar in de toekomst naartoe zouden evolueren, dan mag u dat in de fractie gerust meedelen.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Dank u wel, minister voor het antwoord. Vooral ook dank u wel, collega Vande Reyde. Welkom in een van de leukste commissies van dit parlement. Het lijkt me, zeker voor een schepen, een goede plaats om af en toe langs te komen en ervaringen te delen.

Wij tweeën hebben onder elkaar al af en toe debatten gevoerd over technologie, onder ander over 5G. We hebben daar dan boeiende discussies over. Wat we allebei delen, is een sterk geloof dat dit de weg van de toekomst is en dat technologische innovatie en alles wat daarmee samenhangt, zoals het verhaal van smart cities, een unieke kans is en dat we zo snel mogelijk op die boot moeten springen om een en ander mogelijk te maken.

Ik kan me alleen maar aansluiten bij uw pleidooi om de ambitie nog een trap hoger te leggen. Ik vind de samenwerking, bijvoorbeeld in gelijkaardige socio-economische categorieën van de Belfiusindeling, een zeer interessante piste.

Ik wil nog graag twee dingen aankaarten naar aanleiding van deze vraagstelling. Het eerste is de regionale samenwerking. Het regeerakkoord zet hiervoor een aantal lijnen uit. Ik denk echt dat dit een domein kan zijn waarop we stappen kunnen zetten die de basis kunnen zijn om succeservaringen op te doen. Als er oproepen zijn, moet er uitdrukkelijk uitgenodigd worden om daar regionaal op in te tekenen. Ik kom zelf uit de regio Leiedal. Dat is een regio die in Vlaanderen gekend is – en ik heb dat als schepen ook ervaren – om haar sterke regionale samenwerking. We hebben op dat vlak serieuze stappen gezet, maar dat is op intergemeentelijk niveau. Er zijn echt wel een aantal zeer boeiende pilootprojecten om een smart regio te worden, zoals dat in het beleidsplan genoemd wordt. Ik denk dat die grens tussen de ambities van een stad en de eventuele mogelijkheden van kleinere besturen, inderdaad goed kan worden opgevangen.

Een tweede punt is ingegeven vanuit het aandachtspunt van een zeer kleine, landelijke gemeente. We mogen zulke gemeenten inderdaad niet ondergesneeuwd laten raken, want het is mijn rotsvaste overtuiging dat voor een aantal specifieke uitdagingen in het landelijke gebied – en die kunnen ook in de sociale sector liggen, ik denk bijvoorbeeld aan eenzaamheid – smart cities – smart villages zullen het dan zijn – echt een piste zijn. Het zou zonde zou zijn om de impuls voornamelijk te laten komen vanuit de centrumsteden en daar dan later de omliggende gemeenten op te laten inhaken. Ik denk dat er specifieke dienstverleningsoplossingen mogelijk zijn in die kleine gemeenten. Als ik zie hoe het debat leeft in een gemeente als Anzegem, met zeven kleine dorpen, over hoe de dienstverlening op een efficiënte en centrale manier en toch nabij de burger gerealiseerd kan worden, dan denk ik dat er alleen al inzake smart cities zeer veel mogelijk is. Ik wil dus oproepen om ook de pilootprojecten in kleine gemeenten naar voren te schuiven zodat andere kleine of kleinere lokale besturen zich ook aangesproken voelen.

De voorzitter: De heer Vandepuut heeft het woord.

Steven Vandepuut (N-VA): Minister, bedankt voor uw antwoord. Ik heb vooral onthouden dat als we een 'smart city' of 'smart region' willen zijn, we zullen moeten kijken naar de impact. Daar ligt de sleutel voor het geheel. Het werk dat uw voorganger heeft ingezet, is uiteindelijk uitgemond in een dataovereenkomst. Het is belangrijk dat we, vanuit de behoeften die er in gemeenten zijn, effectief zaken in de markt kunnen zetten. Als de heer Vande Reyde spreekt over de rol die Smart Flanders kan hebben, denk ik vooral aan het detecteren van behoeften, en dat koppelen aan eventuele mogelijkheden in de markt.

In mijn eigen stad heb ik gezegd dat ik dat smartcityverhaal zou doen. Wij hebben bij ons in Limburg s-Lim, dat ook een en ander probeert te verwezenlijken op dat

vlak. Maar dan ziet men toch dat smartcityprojecten heel vaak blijven steken in de 'nice to haves' van de technologische mogelijkheden, maar te weinig uitgaan van wat dat effectief kan betekenen. Voor mij gaat het om een betere, efficiëntere dienstverlening aan de burgers. Uiteindelijk gaat het erom om beter beleid te voeren, om dichterbij de mensen te staan.

Er is hier vandaag gezegd dat de minister initiatieven zou nemen op basis van vragen die gesteld worden. Ik kan u zeggen, minister, dat ik zojuist, tijdens deze commissievergadering, de projectoproep heb binnengekregen. Ik denk dat dat de manier is om vooruit te gaan. In stadsvernieuwing zal het gaan over 'smart'. Dan gaat het over het koppelen van het fysieke aan de eentjes en de nulletjes.

Kunt u meer toelichting geven bij de volgende stappen die gaan komen? Hebt u er zicht op welke concrete resultaten er zullen worden geboekt? In elk geval, als u partners zoekt in dit verhaal, zoals eerder al in de cyberveiligheid, waarin u ook geïnvesteerd hebt, zult u in mij en mijn stad zeker een partner vinden.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik wil de drie collega's bedanken voor hun enthousiasme, hun innovatieve spirit en hun betrokkenheid bij dit thema. Het is inderdaad een heel belangrijk gegeven. Ik heb dat ook zelf aan den lijve ondervonden toen ik burgemeester was. Ik sprak daarnet al over de gadgetcultuur – de private sector heeft iets ontwikkeld, ze hebben daar een module gevonden zodat dat wat inhaakt op het lokale bestuur, ze proberen je dat te verkopen, je stopt er veel geld in en uiteindelijk is het resultaat bescheiden. Omgekeerd zit er ook heel veel innovatieve kracht en heel veel creativiteit in onze lokale besturen. Er zal er bij die driehonderd besturen altijd wel één zijn die iets gevonden heeft dat eigenlijk niet zo veel geld kost, maar dat echt iets oplost op het vlak van dienstverlening, de kwaliteit van de openbare ruimte en zo meer. En als die dat deelt, komt dat bij vele anderen terecht.

En om het in het sandboxgegeven van collega Vande Reyde te zeggen: dat is eigenlijk wat we bij VLOCA ook echt willen gaan doen. Ik weet niet of je dat systematisch moet doen op basis van die Belfiuscriteria. Misschien is het veeleer: die besturen bijeenbrengen met honger en goesting, en die ook wat creativiteit hebben. Zet die bijeen, laat die daarover brainstormen, laat die hun ideeën eens op tafel leggen. Betrek daar ook een aantal technenuten bij, mensen uit de economische wereld, onze proffen. Breng een werkgroep samen die brainstormt en zich de vraag stelt of er een technologisch antwoord voorhanden is en of dat probleem dat op tafel ligt, daarmee kan worden opgelost. En daar maak je een soort dynamisch-interactief gegeven van. Bij VLOCA gaan we dat doen, maar die methodologie, die trouwens verder gaat dan mijn bevoegdheid, want collega Jambon heeft daar een belangrijke bevoegdheid in, gaan we post corona zeker moeten ontwikkelen. De toekomst van onze regio, als we een topregio willen zijn, zal in het verder duwen van de digitalisering zijn.

Dat is een eerste belangrijk gegeven. We zullen rekening houden met deze zeer goede suggestie. We zitten op dat spoor en willen dat verder uitdiepen.

Zoals de heer Vaneckhout terecht zegt, kan het niveau van de regio een heel belangrijk element zijn voor het versnellen van smartcity-/smartvillagedynamieken die we op gang willen trekken.

Mijnheer Vande Reyde, mijn kabinetschef wijst mij erop dat u binnen de VVSG in een werkgroep innovatief besturen zit. Ik denk dat wij met ons team eens contact zullen opnemen met die werkgroep om te kijken hoe we smart city en innovatief besturen binnen de VVSG dichterbij elkaar kunnen krijgen. U hebt uzelf dus met extra werk opgehad. Ik zal ervoor zorgen dat u daar een beetje zult moeten

werken en uit uw pijp zult moeten komen, en dan kunnen we samen stappen vooruit zetten. Uiteindelijk is het ons aller ambitie om die technologie te gebruiken om maatschappelijke noden en behoeften beter dan vandaag in te vullen.

Mijnheer Vandeput, u weet: u vraagt en wij sturen onmiddellijk buiten. Het gaat over een call van anderhalf miljoen euro, waarbij we willen focussen op de digitalisering. Dat is een voorzichtige voorafname op een maatschappelijk en economisch relancebeleid dat Vlaanderen zal voeren. De lokale besturen kunnen daarin een heel belangrijke rol spelen. Ik ben ervan overtuigd dat u met uw stad een aanvraag zult doen, waarvan ik niet weet of ze er kwalitatief bovenuit zal steken, maar die sowieso bij de beste zal zijn. Maar of u daarmee al binnen bent met die subsidies, dat heb ik niet gezegd, dat beslist een onafhankelijke jury.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Ik ben hier weg voor ik nog meer onder mijn voeten krijg van mijn minister of hij me in nog een andere werkgroep steekt.

Minister, ik dank u voor uw antwoord en ik ben er zeker van dat we daar in de toekomst nog samen aan zullen werken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.